

BRONNEN VERMELDEN VOLGENS HET APA-SYSTEEM

In teksten die je schrijft voor je onderzoek moet je geregeld verwijzen naar de bronnen die je hebt geraadpleegd. Daarvoor bestaan verschillende verwijssystemen. We volgen het bekende **APA-systeem** van de American Psychological Association, een van de meest gebruikte (en gebruiksvriendelijke) verwijssystemen.

Deze bundel heeft geciteerd en gebruikgemaakt van volgende bronnen:

- Habraken, J.H.M. (2014). *Bronvermelding volgens de richtlijnen van de APA*. Tilburg: Universiteit Tilburg.
- Scribbr. (2017). Geraadpleegd via scribbr.nl
- Wielandts, J. (2011). *ABC van de APA-refereerstijl*. [Praktische handleiding voor wetenschappelijk refereren]. Leuven: Katholieke Universiteit Leuven.

De hoofdregel van het APA-systeem

Als je in je zakelijke tekst (bv. je eindwerk of je onderzoek) gegevens ontleent aan bepaalde bronnen, dan moet je die duidelijk vermelden, of je doet aan plagiaat. **Iedere keer dat je een bron gebruikt, schrijf je deze direct op in de desbetreffende zin of alinea én noteer je de bron in de literatuurlijst achteraan.** De literatuurlijst wordt ook wel *reference list* genoemd.

Je vermeldt je bron dus tweemaal: een eerste keer in je tekst, de zogenaamde **korte bronvermelding of in-text citation** en een tweede keer helemaal achteraan in je bronnenlijst, de zogenaamde **lange bronvermelding**. Door de korte bronvermelding maak je duidelijk wat je juist overgenomen hebt (deze bronvermelding komt namelijk vlak achter je citaat of parafraze [voor de uitleg over wat een citaat en een parafraze juist zijn: zie verderop] te staan) en verwijst je naar je langere bronvermelding achteraan. De lange bronvermelding geeft dan weer alle informatie die je nodig hebt om de gebruikte bron in kwestie terug te vinden en, indien gewenst, zelf te kunnen lezen.

VERWIJZEN IN JE TEKST: KORTE BRONVERMELDING OF *IN-TEXT CITATION*

Een korte bronvermelding kan je op verschillende manier verwezenlijken:

- a) Bij ALGEMENE informatie: wanneer je algemene informatie over een onderwerp neerschrijft – d.w.z. gegevens die niet aan een individuele auteur toegekend worden (“algemeen geweten informatie”) –, dan volstaat het om **aan het einde van de eerste zin van de alinea alle auteurs te noemen bij wie je deze gegevens vond**. Anderen plaatsen de verwijzing(en) dan weer helemaal achter de laatste zin van de alinea. Hier geldt de regel van het aanvoelen en het **consequent** zijn.
- b) Bij SPECIFIEKE informatie: indien je informatie uitschrijft die wél het intellectuele eigendom van een bepaalde auteur is, dan moet de verwijzing **onmiddellijk na de betreffende zin(nen)** staan. Dit geldt ook voor een citaat.

Vermeld bij het citaat of de parafraze een verkorte bron en geef de volledige titelbeschrijving in de bronnenlijst. Er zijn drie mogelijkheden (zie grijs kader): (a) de auteur wordt reeds in de zin vermeld en wordt meteen gevolgd door het jaar, (b) zowel de auteur als het publicatiejaar van het werk worden toegevoegd tussen haakjes en (c) zowel het jaar als de auteur worden functioneel in de tekst zelf vermeld.

- (a) Vissers (2010) vond dat mensen met een lage socio-economische status...
- (b) ...waardoor ze zich minder betrokken voelen (Vissers, 2010).
- (c) In 2010 toonde Vissers' onderzoek naar politieke participatie aan dat...

☞ Gebruik je haakjes, let er dan steeds op dat het punt op het einde van de zin na de tekstreferentie komt.

Wanneer je in een of meerdere alinea's dezelfde bron gebruikt, dan moet uit elke zin blijken dat de informatie uit diezelfde bron komt. Het is dus niet voldoende om enkel aan het eind van de alinea de bronvermelding te plaatsen.

Een nadeel is dat een alinea niet meer vlot leest als je simpelweg achter iedere zin de auteur en het jaartal zet. Dit moet je creatief oplossen. Begin bijvoorbeeld met het noemen van de vaakst gebruikte bronnen. In de volgende zin kun je verder gaan met “dit onderzoek stelt dat ...”, dan zou je daar de bronvermelding eventueel weg kunnen laten. Daarna kun je weer een keer de auteur aanhalen.

Financieel risico wordt gedefinieerd als het verlies van geld. In een onderzoek van Liao en Cheung (2001) is gebleken dat dit transactierisico een significante negatieve impact heeft op de wil van de consument om te kopen. Dit onderzoek stelt dat een veelvoorkomend risico dat door de consument op het internet wordt ervaren creditcardfraude is. Ook wordt aangetoond dat consumenten creditcardfraude op internet een groot risico vinden (Liao & Cheung, 2001).

Productperformancerisico is het verlies dat een consument lijdt, wanneer het product niet aan de verwachtingen voldoet. Dit kan bijvoorbeeld komen doordat het product met een of meerdere defecten wordt afgeleverd (Forsythe & Shi, 2003). Wat ook blijkt is dat consumenten bij hun internetaankopen vaak een verkeerde inschatting maken van de kwaliteit van het product. Een oorzaak hiervan ligt hem in het feit dat consumenten het product niet kunnen uitproberen (Forsythe & Shi, 2003; Liao & Cheung, 2001).

Het onderzoek van Liao en Cheung (2001) naar het online doen van de dagelijkse boodschappen, vermeldt ook nog een andere oorzaak, namelijk het tekort aan informatie over specifieke producten. Dit tekort ontstaat doordat er vaak alleen maar een afbeelding te zien is van het product. Met de kwaliteit van het product hangt ook de levensduur samen. Liao en Cheung geven aan dat het blijkt dat consumenten op internet vaker zorgen hebben over de levensduur van het product. Daardoor staan zij negatief tegenover kopen op internet. Dit komt ook omdat zij het product niet kunnen ‘aanraken’ en ‘voelen’).

Als je binnen dezelfde alinea de auteur opnieuw wilt noemen, hoef je het jaartal niet opnieuw te vermelden.

Uit onderzoek van Swaen (2016) blijkt dat veel studenten de APA Generator een handig hulpmiddel vinden. Swaen merkte ook op dat hogescholen steeds vaker van de Generator gebruikmaken. Scribbr blijft de APA Generator doorontwikkelen (Swaen, 2016).

Als je meerdere publicaties (a) van verschillende auteurs als bron wilt aanhalen, scheid je de bronnen met een puntkomma en een spatie. Als het om meerdere publicaties (b) van dezelfde auteur gaat, plaats je de verschillende jaartallen na elkaar, gescheiden door een komma. Als je meerdere publicaties gebruikt (c) van dezelfde auteur uitgekomen in hetzelfde jaar, dan voeg je aan het jaartal een alfabetische letter toe.

- (a) Verschillende studies (Driessen & Anterveld, 2002; Swaen, 1997; Van Laak, 2011) tonen aan...
- (b) De meest recente studies (Laermans, 2003, 2009) verklaren hoe...
- (c) Enkele publicaties (Derryberry & Reed, 2005a, 2005b) legden onlangs een link tussen...

Als je wilt verwijzen naar één publicatie geschreven door meerdere auteurs, schrijf je ze neer zoals deze fictieve voorbeelden:

Tabel 1: meerdere auteurs, referentie in de tekst

type	eerste referentie	volgende referenties
één werk, één auteur	Janssens (2008)	Janssens (2008)
één werk, twee auteurs	Janssens en Peeters (2007)	Janssens en Peeters (2007)
één werk, drie auteurs	Smit, Smet en De Smeth (2001)	Smit et al. (2001)
één werk, vier auteurs	Willems, Pieters, Janssens en Smit (2006)	Willems et al. (2006)
één werk, vijf auteurs	Willems, Peeters, Janssens, Smit en Smet (2005)	Willems et al. (2005)
één werk, zes of meer auteurs	Jacobs et al. (2005)	Jacobs et al. (2005)
groep als auteur (afkorting bekend)	Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (ADSEI, 2011)	ADSEI (2011)
groep als auteur (geen afkorting)	Universiteit Antwerpen (2004)	Universiteit Antwerpen (2004)

Tabel 2: meerdere auteurs, referentie tussen haakjes

type	eerste referentie	volgende referenties
één werk, één auteur	(Janssens, 2008)	(Janssens, 2008)
één werk, twee auteurs	(Janssens & Peeters, 2007)	(Janssens & Peeters, 2007)
één werk, drie auteurs	(Smit, Smet, & De Smeth, 2001)	(Smit et al., 2001)
één werk, vier auteurs	(Willems, Peeters, Janssens, & Smit, 2006)	(Willems et al., 2006)
één werk, vijf auteurs	(Willems, Peeters, Janssens, Smit, & Smet, 2005)	(Willems et al., 2005)
één werk, zes of meer auteurs	(Jacobs et al., 2005)	(Jacobs et al., 2005)
groep als auteur (afkorting bekend)	(Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie [ADSEI], 2011)	(ADSEI, 2011)
groep als auteur (geen afkorting)	(Universiteit Antwerpen, 2004)	(Universiteit Antwerpen, 2004)

Citeren of parafraseren? [zie ook aanvullende presentatie op Smartschool]

Citeren is het letterlijk overnemen van de woorden van een ander. Dat kan in sommige gevallen nuttig zijn om iets te bevestigen wat al gezegd is of juist om iets nieuws toe te voegen. Vermits je de auteur letterlijk weergeeft, moet je altijd letterlijk overnemen, ook als de auteur in kwestie in een andere taal schrijft of een taal- of schrijffout maakt. Weeg altijd goed af of het gebruik van een citaat nodig of nuttig is, het is immers niet de bedoeling om voortdurend te citeren. Je eigen paper schrijven op basis van andermans wetenschappelijk onderzoek betekent dat je moet leren parafraseren, d.i. het in je eigen woorden herformuleren van (het bruikbare gedeelte van) een bron, en correct verwijzen naar de gebruikte werken.

Je schrijft bij een verwijzing in de tekst altijd de auteur en het jaartal van publicatie van de bron op. Als je een citaat gebruikt, dan vermeld je daarnaast ook altijd het paginanummer van het desbetreffende citaat.

Verwijzing in tekst bij **parafraze**:

Optie 1: Uit onderzoek van Scribbr blijkt dat er veel behoefte aan een APA Generator is (Swaen, 2014).

Optie 2: Swaen (2014) schrijft dat er veel behoefte is...

Optie 3: In 2014 beschreef Swaen dat er steeds meer behoefte is...

☞ Wanneer je gebruikmaakt van optie 1, zet je de bron altijd voor het afsluitend leesteken van de zin. De punt van de zin komt dus pas na de bronvermelding. Tussen de auteur en het jaartal gebruik je altijd een komma.

Verwijzing in tekst bij **citaat**:

Optie 1: Zo blijkt ook uit het businessplan: “het maken van een APA Generator is een hele klus maar veel studenten hebben er profijt van” (Swaen, 2014, pp. 14-15).

Optie 2: Swaen (2014) geeft aan: “het maken van een APA Generator is een hele klus maar veel studenten hebben er profijt van” (pp. 14-15).

Optie 3: In 2014 beschreef Swaen dat “het maken van een APA Generator [...] een hele klus [is] maar veel studenten [...] er profijt van [hebben]” (pp. 14-15).

☞ Bij het citeren plaats je de punt ook altijd na de bronvermelding.

☞ Het geciteerde deel staat tussen aanhalingstekens.

Bevat je citaat **minder dan veertig woorden**, dan begin en eindig je je citaat met **dubbele aanhalingstekens**.

De NAVO kan dan ook gezien worden als “s werelds eerste multinationale militaire organisatie, waarvan de leden bovendien een oprecht belang hebben bij het vrijwaren van de wereldwijde stabiliteit” (Provoost, 2008, p. 29).

Bevat je citaat **meer dan veertig woorden**, dan gebruik je een blok citaat met boven en onder een witregel. Links springt het hele citaat in (m.b.v. een tab). Je gebruikt dan geen aanhalingstekens. Je mag het citaat in een kleiner lettertype zetten, maar dat hoeft niet. Wanneer je een citaat hebt met meerdere alinea's spring je iedere alinea nog extra in. Als het citaat eindigt met een punt, dan schrijf je hierna pas de bronvermelding op.

De respondenten werd naar hun kiesintenties gevraagd, gesteld dat de opkomstplicht zou afgeschaft worden. Opkomstplicht werd voor een beter begrip bij de respondenten wel vertaald als kiesplicht.

Gezien het feit dat stemmen op zich niet verplicht is of kan zijn, moeten we overigens eigenlijk spreken over de plicht om op te dagen bij verkiezingen, maar vooral om respondenten niet in verwarring te brengen peilden we toch naar het al dan niet gaan 'stemmen'. (Verlet, Carton, & Callens 2010, p. 51)

Je mag nooit een spelfout in een citaat verbeteren. Wanneer je opzichtige spelfouten in een citaat hebt, kan dit wel vervelend zijn. Daarom kun je de lezer van je tekst laten weten dat de spelfout je is opgevallen. Dit doe je door het woordje 'sic' achter het desbetreffende woord te plaatsen. Je schrijft het woord 'sic' tussen vierkante haken en schuingedrukt. Overigens komt het woordje 'sic' uit het Latijn en betekent het: dus, op deze manier, zo, aldus.

De definitie volgens Schrijvers (2014) is als volgt: “het gebruiken van meerdere pennnen [sic] om een tekst te schrijven” (p. 458).

Soms wil je tekst toevoegen aan een citaat om een bepaalde zin of een bepaald begrip te verduidelijken. Wanneer je iets toevoegt, dan moet je dit tussen vierkante haken zetten [...].

“Het schrijven van brieven wordt steeds minder vaak gedaan. In plaats hiervan typen veel mensen vaker een e-mail [op de computer]” (Jositu, 1998, p. 6).

Wanneer je de nadruk wilt leggen op een woord of zinsnede van het citaat, dan kun je dit doen door het woord of de zinsnede schuingedrukt te maken. Direct hierachter schrijf je tussen vierkante haken ‘nadruk toegevoegd’. In het Engels schrijf je ‘emphasis added’.

“Tijdens het studeren leer je op momenten om hard te werken, maar je studieperiode kent ook vele periodes waarin je leert om *niet* [nadruk toegevoegd] hard te werken” (Swaen, 2012, p. 9).

DE LITERATUURLIJST OF REFERENCE LIST: LANGE BRONVERMELDING

Alleen bronnen die je daadwerkelijk hebt gebruikt bij het schrijven van je scriptie voeg je toe aan de literatuurlijst. Iedere bron schrijf je **eenmaal** op in de literatuurlijst, ook wanneer je meerdere malen in de tekst verwijst naar dezelfde bron.

Zoals je kunt zien, gebruiken we niet het woord bibliografie maar het woord literatuurlijst. Een bibliografie is namelijk niet hetzelfde als een literatuurlijst. Bij een bibliografie vermeld je niet alleen de bronnen waar je daadwerkelijk naar verwijst in de tekst, maar ook alle bronnen die je tijdens het schrijven van je tekst hebt geraadpleegd.

Als **algemene principes** gelden:

- 1) **cursivering** – bepaalde delen in een referentie worden gecursiveerd. Gebruik geen onderstreping, vet of kapitalen.
- 2) **alfabetisering** – in een literatuurlijst worden de geraadpleegde werken alfabetisch gerangschikt op de familienaam van de auteur (of op de eerste letter van de titel bij anonieme bronnen). Meerdere werken van dezelfde auteur worden chronologisch opgesomd. De werken van één auteur met hetzelfde publicatiejaar worden geordend op het eerste titelwoord (met uitzondering van lidwoorden). In dat geval moet je ook aan het jaartal een letter hechten om verwarring te vermijden bij referentie en voetnoot: 2004a, 2004b, 2004c... Werken die dezelfde auteur samen met anderen schreef, volgen na deze die hij/zij alleen schreef.

Hieronder volgen de meest voorkomende categorieën van bronnen. Wanneer je onzeker bent over een referentie, ga dan te rade bij www.scribbr.nl, de annotatiemachine op <http://www.citationmachine.net/apa/cite-a-book> of de officiële website van APA www.apastyle.org.

Hier volgen enkele **belangrijke opmerkingen**:

- 1) Vaste ingrediënten zijn de familienaam van de auteur, de titel, de uitgave (plaats van uitgave en uitgever) en het jaar.
- 2) Als gegevens ontbreken, los je dit op volgens onderstaande tabel. Tegenwoordig is het vrijwel altijd mogelijk om op het internet deze informatie op te zoeken.

Tabel 3: ontbrekende gegevens + oplossingen

Wat ontbreekt er?	Hoe los je dit op?
niets	-
geen auteur	titel komt op plaats auteur te staan
geen datum	Gebruik 'z.j.' of 's.d.' voor datum. Deze staan respectievelijk voor 'zonder jaar' en het Latijnse (en dus internationale) 'sine dato'.

Wat ontbreekt er?	Hoe los je dit op?
geen titel	Beschrijf de bron tussen vierkante haken.
geen auteur en datum	Combineer geen auteur en geen datum.
geen auteur en titel	Combineer geen auteur en geen titel.
geen datum en titel	Combineer geen datum en geen titel.
geen auteur, datum en titel	Combineer geen auteur, geen datum en geen titel.

- 3) Voor paginavermelding gebruik je “p. x” als het om één pagina gaat, “pp. x-y” als het om meerdere pagina’s gaat.
- 4) Als er twee plaatsen van uitgave zijn, dan vermeld je enkel de eerstgenoemde. Hetzelfde geldt voor uitgeverijen.
- 5) Als het niet om de eerste druk gaat, dan zet je de druk achter de titel van het werk, tussen haakjes en niet van de titel gescheiden door een punt. De druk zet je niet cursief.
- 6) Interpunctie is belangrijk. Zorg dat je leestekens en hoofdletters correct zijn. Aan het einde van je verwijzing staat altijd een punt (behalve voor websites). Je vraagt je misschien af waarom dat nodig is, maar een vast systeem voorkomt chaos en bereikt op die manier een groot (internationaal) publiek.
- 7) Typ één spatie telkens na een punt, komma, dubbelpunt, puntkomma, vraag- en uitroepetekens, en nooit ervoor.
- 8) Zorg ervoor dat je plaatsnamen vertaalt, ook al is het werk dat je hebt geraadpleegd in een andere taal geschreven. Schrijf dus ‘Parijs’ en ‘Londen’, en niet ‘Paris’ en ‘London’. Hetzelfde geldt voor woorden als “and” en “et”.
- 9) Bij het alfabetisch ordenen tellen woorden als ‘Van (der)’ of ‘El’ niet mee. De naam ‘Van de Ven’ orden je dus in je bibliografie volgens ‘Ven’. Je noteert echter de “Van der” wel mee!
- 10) Soms heeft een titel een ondertitel. Dat geef je in de titelnotatie aan door een dubbelpunt tussen hoofd- en ondertitel te zetten.
- 11) Als er in de titel van een werk aanhalingstekens worden gebruikt, is de regel dat je in de literatuurlijst de aanhalingstekens overneemt. Wanneer in een titel bepaalde delen cursief staan, en je moet in je verwijzing de titel cursief zetten, dan zet je de betreffende delen recht.

Monografieën en romans

- ☞ Een monografie is wat wij “een non-fictieboek over één bepaald onderwerp” noemen.

Eén auteur, van wie we de naam kennen:

Familienaam auteur, Initiaal voorna(a)m(en). (publicatiejaar). Titel (hoeveelste druk). Publicatieplaats: Uitgeverij.

Zamoyski, A. (2012). *1812: Napoleons fatale veldtocht naar Moskou*. Amsterdam: Balans.

Green, J. (2012). *The Fault in Our Stars*. New York: Dutton.

Eco, U. (1994). *Hoe schrijf ik een scriptie?* Amsterdam: Bert Bakker.

Hermans, M. (2006). *Schrijven met effect: Stijlcurcus doeltreffend formuleren* (3e druk). Bussum: Coutinho.

Porter, M. E. (1998). *Competitive Strategy: Techniques for Analyzing Industries and Competitors*. New York, NY: Free Press.

- ☞ Zoals je kan zien, staat er in het voorbeeld van Umberto Eco geen punt achter de titel. Dit komt omdat de titel al eindigt met een leesteken, en je geen twee leestekens achter elkaar mag zetten.
- ☞ Neem de titel over zoals weergegeven op de bron. Dat wil zeggen dat soms alle betekenisvolle woorden met een hoofdletter moeten beginnen, zoals standaard in het Engels.
- ☞ In het voorlaatste voorbeeld gaat het niet om de eerste druk. Kijk goed hoe je dat noteert.
- ☞ Het laatste voorbeeld is een boek gedrukt in de VS. Het is de bedoeling dat je de staat mee overneemt.

Meerdere auteurs, van wie we de namen kennen:

Familienaam auteur a, Initiaal voornaam., & Familienaam auteur b, Initiaal voornaam. (publicatiejaar). Titel (hoeveelste druk). Publicatieplaats: Uitgeverij.

Smedts, W., & Van Belle, W. (1997). *Taalboek Nederlands*. Kapellen: Pelckmans.

Hirtt, N., Nicaise, I., & De Zutter, D. (2007). *De school van de ongelijkheid*. Antwerpen: Epo.

Steehouder, M., Jansen, C., Maat, K., Van der Staak, J., de Vet, D., Witteveen, M., et al. (1999). *Handboek voor mondelinge en schriftelijke communicatie* (4e druk). Groningen: Wolters-Noordhoff.

- ☞ Kijk naar het laatste voorbeeld. De APA-norm stelt dat je tot zes auteurs moet vermelden. Pas bij meer dan zes auteurs, gebruik je “et al.”, – van het Latijn voor “en anderen” –, na de zesde auteur.
- ☞ De volgorde van het vermelden van meerdere auteurs is de volgorde die in het boek wordt gehanteerd.
- ☞ Vaak vind je online gedigitaliseerde versies van gedrukt werk in pdf-formaat. Naar een pdf-bestand van een boek verwijst je dus **als naar een gedrukt werk**.

Auteur van een tekst in een verzamelwerk:

Familienaam auteur, Initiaal voornaam. (publicatiejaar). Titel van de bijdrage. In Redacteur (Red.), Naam van het verzamelwerk (begin- en eindpagina bijdrage). Publicatieplaats: Uitgeverij.

Van Goethem, H. (2010). Antwerpenaren in beeld: de kantelende negentiende eeuw. In I. Bertels, B. De Munck & H. Van Goethem (Red.), *Antwerpen: Biografie van een stad* (pp. 327-373). Antwerpen: Meulenhoff/Manteau.

- ☞ Meulenhoff/Manteau is één uitgeverij, dus geen twee verschillende.
- ☞ De initialen van de voornamen staan bij de redacteurs vóór de familienaam (dus niet zoals bij de auteurs), en er komt géén komma voor de ampersand (“&”).
- ☞ Bij een Nederlandse verzamelbundel schrijf je (Red.), in een Engelstalige of Franstalige verzamelbundel (Ed.) of (Eds.) als er meerdere editors zijn en in een Duitstalige verzamelbundel schrijf je (Hrsg.).

Eindwerk, thesis, doctoraat

Familienaam auteur, Initiaal auteur. (verschijningsjaar). Titel van het werk (Ongepubliceerd eindwerk/thesis/doctoraat/masterscriptie ...). Naam instelling.

Pierrart, T. (2012). *De Aeneis en La Divina Commedia: Twee hellevaarten: uitgelezen, uitgediept en vergeleken* (Ongepubliceerd eindwerk). Scheppersinstituut Mechelen.

Huijg, N. (2015). *The Determinants of the Dutch Demand for Military Spending* (Ongepubliceerde masterscriptie). Geraadpleegd via <http://hdl.handle.net/2105/30207>

- ☞ Als je het eindwerk/doctoraat/de thesis/masterscriptie ... op een website gevonden hebt, voeg je nog ‘Geraadpleegd via’ en dan de webpagina in kwestie toe.
- ☞ Je ziet dat in het voorbeeld “Aeneis” en “La Divinia Commedia” niet cursief staan. Dat komt omdat deze woorden in de titel van het eindwerk wél cursief staan. Cursief in het cursief, is opnieuw recht.

Gedrukt kranten- of tijdschriftartikel

Krantenartikel:

Familienaam auteur, Initiaal voornaam. (exacte publicatiedatum). Titel van het artikel. Naam van de krant, begin- en eindpagina.

Hermans, D. (2010, 27 september). Leerkrachten Frans niet te spreken over idee minister Smet. *Het Nieuwsblad*, p. 8.

Leerkrachten Frans niet te spreken over idee minister Smet. (2010, 27 september). *Het Nieuwsblad*, p. 8.

- ☞ Kijk altijd of de auteur van de bijdrage bekend is. Indien niet, dan schrijf je de naam van het artikel op de plaats van de auteur (zoals gedaan werd in het tweede voorbeeld).

Tijdschriftartikel:

Familienaam auteur, Initiaal voornaam. (exacte publicatiedatum). Titel van het artikel. Naam van het tijdschrift, jaargang(aflevering binnen jaargang), begin- en eindpagina.

Van Damme, M. (2005, 8 juni). Moeten holebi's adoptierecht krijgen? *Knack*, 35(22), 16.

Firoulst, M. (2009, oktober). Onzichtbaar gevaar. *Eos*, 26(10), 72.

Melching, W. (2014, mei). Hitlers Russische roulette. *Historisch Nieuwsblad*, 2014(5), 20-27.

Andreff, W., & Staudohar, P. D. (2000). The Evolving European Model of Professional Sports Finance. *Journal of Sports Economics*, 1(3), 257-276.

- ☞ Als de jaargang vermeld moet worden (bij alle bronvermeldingen van *tijdschriften* dus), gebruik je geen "p." (pagina) of "pp." (pagina's). Zoals je in de voorbeelden op de vorige bladzijde kan zien, hebben kranten geen jaargang. Daar wordt dus wel degelijk "p." of "pp." genoteerd.
- ☞ Sommige tijdschriften gebruiken het jaartal als jaargang. Dat neem je dan over.
- ☞ Er is geen spatie tussen de jaargang en de aflevering tussen haakjes. Die aflevering staat (samen met haar haakjes) niet cursief, de jaargang wél.
- ☞ Vaak vind je online gedigitaliseerde versies van gedrukt werk in pdf-formaat. Naar een pdf-bestand van een tijdschrift(artikel) verwijst je dus **als naar een gedrukt werk**.

Online tijdschriftartikel

Indien auteur bekend:

Familienaam auteur, Initiaal auteur. (exacte publicatiedatum). Titel van het artikel. Naam van het tijdschrift of de krant. Geraadpleegd via url

Rotthier, R. (2014, 11 september). Obama: 'VS gaan IS ook in Syrië bombarderen: wie ons bedreigt is nergens nog veilig'. *Knack*. Geraadpleegd via <http://www.knack.be/nieuws/wereld/obama-vs-gaan-is-ook-in-syrie-bombarderen-wie-ons-bedreigt-is-nergens-nog-veilig-video/article-normal-326803.html>

Indien auteur niet bekend:

Titel van het artikel. (exacte publicatiedatum). Naam van het tijdschrift of de krant. Geraadpleegd via url

Vrouw van Robin Williams: 'Robin leed aan Parkinson'. (2014, 14 augustus). *Knack*. Geraadpleegd via <http://focus.knack.be/entertainment/film/vrouw-van-robin-williams-robin-leed-aan-parkinson/article-normal-271339.html>

- ☞ Krantenartikelen die je via databanken als GoPress vindt, zijn meestal krantenartikelen die in druk zijn gepubliceerd, en behandel je dus niet als online krantenartikelen, maar als gedrukte krantenartikelen (zie boven).

Online artikel of tekst, op zichzelf staand en met auteur

Familienaam auteur, Initiaal voornaam. (exacte publicatiedatum). Titel van het onderdeel van de website. Geraadpleegd op raadplegingsdatum via url

Permentier, L. (z.j.). *Meer dan een rimpeling op een kalme zee*. Geraadpleegd op 6 september 2007 via <http://www.onzetaal.nl/nieuws/rimpeling.php>

- ☞ “z.j.” betekent “zonder jaar”. De website vermeldt de update niet.
- ☞ Je zet geen punt achter de url.
- ☞ Wanneer je tekstverwerker je url plots blauw kleurt en onderlijnt, wil dit zeggen dat hij er automatisch een koppeling naar het internet van heeft gemaakt. Dit mag niet en is bovendien lelijk in een gedrukt werk, dus dan kies je voor “ongedaan maken” om de koppeling te doen verdwijnen.
- ☞ Van op zichzelf staande artikelen cursiveren we de titel. Als het om een gewone internetpagina gaat of een post op een sociaal medium, doen we dat niet.

Webpagina met onbekende auteur

Titel webpagina. (jaar, dag maand). Geraadpleegd via url

Smoothie van kiwi met druiven. (2009). Geraadpleegd via http://www.receptenvandaag.nl/recepten/drinken/smoothie/955/smoothie_van_kiwi_met_druiven

- ☞ Dit is een voorbeeld van een webpagina met onbekende auteur, maar met een titel. Als de pagina geen titel heeft, dan neem je de naam van de website als titel.
- ☞ Van de datum was hier enkel het jaar terug te vinden.

Rapport/jaarverslag (soms in pdf) via website

Familienaam auteur, Initiaal voornaam. (publicatiejaar). Titel van het document. Geraadpleegd op raadplegingsdatum via url

Unicef. (2009). *Unicef Humanitarian Action Report 2009*. Geraadpleegd via http://www.unicef.org.uk/campaigns/publications/pdf/har09_final.pdf

Heineken. (2015). *Jaaroverzicht 2014*. Geraadpleegd via http://www.theheinekencompany.com/~media/Websites/TheHEINEKENCompany/Downloads/PDF/Annual%20Report%202014/Heineken_Annual_Review14_Dutch_WEB.ashx

- ☞ Wanneer de auteur bekend is, dan neem je die op zoals altijd. In de voorbeelden hierboven was dit niet het geval, dus is voor de instelling of het bedrijf gekozen.

☞ Vaak vind je online gedigitaliseerde versies van gedrukt werk in pdf-formaat. Naar een pdf-bestand van een boek, tijdschrift(artikel) of rapport/jaarverslag verwijst je dus **als naar een gedrukt werk**.

Diavoorstelling (PowerPoint, Keynote ...)

Familienaam, Initiaal voornaam. (exacte lesdatum). Titel van document [diavoorstelling/presentatie les]. Geraadpleegd via url

Ribbers, P. (2015, 4 augustus). Introductie in ethiek [presentatie les]. Geraadpleegd via <http://blackboard.uvt.nl/ethiek/week1/class1>

Lemma op Wikipedia

Wikipedia is een goede manier om snel informatie te vergaren over een onderwerp, maar wordt vaak afgeraden om als bron te gebruiken. Mocht je Wikipedia toch willen gebruiken en opnemen in je bronnenlijst dan moet dit volgens de APA-stijl hetzelfde als bij een normale internetbron. Het is belangrijk dat de datum van het moment waarop je een Wikipediapagina hebt geraadpleegd, wordt genoteerd, omdat Wikipediapagina's kunnen veranderen van tijd tot tijd.

Lemmanaam. (zo exact mogelijke datum van laatste update). In *Wikipedia*. Geraadpleegd op raadplegingsdatum, via url

Israeli-Palestinian conflict. (2014, 4 september). In *Wikipedia*. Geraadpleegd op 9 september 2014, via http://en.wikipedia.org/wiki/Israeli-Palestinian_conflict

Lemma uit een gedrukte encyclopedie

☞ Een lemma is een trefwoord, waarover de encyclopedie meer informatie geeft.

Lemma bij bekende auteur, onbekende redacteur:

Familienaam auteur, Initiaal voornaam. (publicatiejaar). Titel van de bijdrage. In *Titel van de encyclopedie* (Druk, Vol. Volumenummer, begin- en eindpagina). Publicatieplaats: Uitgeverij.

Fesler, J. (1968). Decentralisation and centralisation. In *International Encyclopedia of the Social Sciences* (Vol. 2, pp. 327-377). Londen: Macmillan and the Free Press.

☞ Wanneer een boek erg dik dreigt te worden, wordt het meestal opgedeeld in volumes. Dit zijn “delen”, of “banden” van hetzelfde werk.

Lemma bij onbekende auteur, bekende redacteur:

Titel van de bijdrage. (publicatiejaar). In Initiaal voornaam Familiennaam auteur (Red.), *Titel van de encyclopedie* (Druk, Vol. Volumenummer, begin- en eindpagina). Publicatieplaats: Uitgeverij.

Identity. (1994). In G. Marshall (Ed.), *The Concise Oxford Dictionary of Sociology* (pp. 234-235). Oxford: Oxford University Press.

Brochure, folder, lesmap

Familiennaam auteur, Initiaal voornaam. (publicatiedatum). *Titel van de brochure* [Type]. Publicatieplaats: Uitgeverij.

Verboven, R. (1990). *Pesten op school* [Lesmap voor het basisonderwijs]. Brussel: Welzijnszorg.

☞ In plaats van de auteursnaam kan ook de naam van de instelling gebruikt worden.

☞ De instelling is ook vaak de uitgever.

Audiomateriaal (cd, cassette, lp, mp3 ...)

Componist (Componist) en Uitvoerder (Uitvoerder). (copyright datum). Titel van het lied. Op *Titel van de drager* [Type]. Publicatieplaats: Distributeur.

Schubert, F. (Componist) en Capova, S. (Uitvoerder). (1988). Nr. 4 in A-flat major: Allegretto. Op *Schubert Impromptus Op. 90 D 899 en Impromptus Op. 142 D 935* [CD]. Roermond: Masters Classic.

Audiovisueel materiaal (video, dvd, podiumvoorstelling)

Indien deel uitmakend van een serie:

Producent (Producent) en Regisseur (Regisseur). (verschijningsdatum). *Titel van de serie: Titel van de bron* [Type]. Land van afkomst: naam studio.

Jackson, P. (Producent & Regisseur). (2001). *The Lord of the Rings: The Fellowship of the Ring* [Film]. Los Angeles: New Line Cinema.

Indien niet deel uitmakend van een serie:

Producent (Producent) & Regisseur (Regisseur). (verschijningsdatum). Titel van de bron [Type]. Land van afkomst: naam studio.

Bender, L. (Producent) & Tarantino, Q. (Regisseur). (2010). *Inglourious Basterds* [Film]. Los Angeles, CA: Universal Pictures.

Helas, J. & Batchelor, J. (Producent & Regisseur). (2005). *Animal Farm* [Film]. Los Angeles, CA: Universal Pictures.

Healy, J. (Producent), Balda, K. (Regisseur) & Coffin, P. (Regisseur). (2015). *Minions* [Film]. Santa Monica, CA: Illumination Entertainment.

Online filmbestand (YouTube, Vimeo ...)

Familienaam, Initiaal voornaam [eventueel nickname]. (exacte uploaddatum). Titel van het filmpje [Videobestand]. Geraadpleegd via url

of:

Nickname. (exacte uploaddatum). Titel van het filmpje [Videobestand]. Geraadpleegd via url

Invisible Children. (2012, 5 maart). *Kony 2012* [Videobestand]. Geraadpleegd via <https://www.youtube.com/watch?v=Y4MnpzG5Sqc>

Gesprek, interview, enquête

Familienaam respondent, Initiaal voornaam. (Plaats, exacte ontmoetingsdatum). Titel ter omschrijving van de inhoud [Documenttype interviewer].

Coosemans, H. (Mechelen, 2013, 7 september). *De metaforen in Alice in Wonderland* [Interview met E. Van den Eynde].

Radio-uitzending

Familienaam, Initiaal voornaam. (Functie). (exacte uitzenddatum). Titel aflevering [Radiofragment]. In Initiaal voornaam Familienaam producent (Productent). Naam radioprogramma. Stad, Staat/Land: Radiozender.

Dane, F. (DJ). (2015, 31 juli). Lucille Werner manipuleerde Lingo [Radiofragment]. In P. Franssen (Producent). Frank en Vrijdag Show. Hilversum, Nederland: Radio 538.

☞ Wanneer je gebruikmaakt van informatie uit een radio-uitzending of tv-show, dan moet je voor de APA-stijl niet vergeten ook de producent van de show op te zoeken. Dit staat vaak op de website van de betreffende show vermeld.

Tv-uitzending

Familienaam, Initiaal voornaam. (Functie). (exacte uitzenddatum). Titel aflevering [Tv-programma]. In Initiaal voornaam Familienaam producent (Producent). Naam tv-serie. Stad, Staat/Land: Zender.

Attenborough, D. (Verteller). (2006, 19 november). Jungles [Tv-programma]. In A. Fothergill (Uitvoerend producent). Planet Earth. London, Verenigd Koninkrijk: BBC

Blog

Nickname. (exacte datum van post). Naam van de post [Web log post]. Geraadpleegd via url

Jennie. (2014, 29 september). Drie goedgekeurde lunchpakketjes [Web log post]. Geraadpleegd via <http://www.jenniefromtheblog.com/lifestyle/drie-goedgekeurde-lunchpakketjes/>

☞ Als het gaat om een reactie op een blogbericht, dan plaats je “Re:” voor de postnaam.

Facebook

Indien het gaat om een hele pagina:

Paginanaam. (aanmaakdatum). In Facebook/Twitter [Fanpagina/Groepspagina]. Geraadpleegd op raadplegingsdatum via url

Say it with style. (2009). In Facebook [Fanpagina]. Geraadpleegd op 3 oktober 2014 via <http://www.facebook.com/APAStyle>

Belgians in London. (z.d.). In Facebook [Groepspagina]. Geraadpleegd op 3 oktober 2014 via <https://www.facebook.com/groups/190168057661924/>

Indien het gaat om een post (update) op een profielpagina:

Voornaam Familienaam (exacte datum van post). Verkorte eerste zin [Facebook statusupdate]. Geraadpleegd via url

Mark Zuckerberg (2012, 18 januari). Powerful tool [Facebook statusupdate]. Geraadpleegd via <http://www.facebook.com/zuck/posts/10100210345757211>

Twitter

Familienaam, Initiaal voornaam. [Twitternaam]. (exacte datum van tweet). Inhoud tweet [Tweet]. Geraadpleegd via url

Gates, B. (2015, 23 juli). For poor countries, development isn't just about foreign aid. Investment and taxes matter just as much, if not more: b-gat.es/1lfVdn6 [Tweet]. Geraadpleegd via <https://twitter.com>

VERWIJZEN NAAR AFBEELDINGEN

Ook van afbeeldingen die je gebruikt hebt, dien je een bronvermelding te geven, tenzij je ze zelf ontworpen/gemaakt hebt (bv. een zelf gegenereerd taartdiagram bij een onderzoek waarvan je de gegevens visueel wil weergeven of een foto die je zelf genomen hebt).

Als je in je tekst, volgens de APA-stijl, verwijst naar een foto, afbeelding of illustratie dien je deze in de bronnenlijst op te nemen zoals je dat ook zou doen met een andere internetbron. Dit mag in een aparte “lijst van afbeeldingen”, maar hoeft niet. Achter de titel zet je nog tussen vierkante haken dat het om een foto of illustratie gaat. Wanneer de naam van de maker ontbreekt, kijk je of de foto/illustratie op de website van een organisatie staat. Als dat zo is, mag je aannemen dat de organisatie de maker is. De naam van de organisatie zet je dan op de plek van de auteur.

Verwijzing in tekst naar afbeelding:

Bovenstaande foto (Stanmeyer, 2014) illustreert goed hoe door belichting...

Verwijzing in bronnenlijst naar afbeelding:

Familienaam fotograaf, Initiaal voornaam fotograaf. (publicatiedatum). Titel Foto [Foto/Illustratie]. Geraadpleegd via url

Stanmeyer, J. (2014, 26 februari). World Press Photo 2014 [Foto]. Geraadpleegd via <http://www.worldpressphoto.org/collection/photo/2014/contemporary-issues/john-stanmeyer>

